

General de les Valls: formació comparable a l'«encaixem!» dels amics que es troben, *toqui-la!*, DAg; al *toquem-i-toquem* dels qui clouen una negociació, *toca-toni* etc.

Toca-sardanes. *Toca-son* [Belvitges]: dit ja d'antic de l'home peresós que no se sap treure la manta o els llençols; igual que *el Becaina* (*Romançerillo*, §§ 126, 127), cruel bandit, fou el malnom d'un bandoler: «Quan jo n'era petitet / si dormia, no plorava [la mare el va aviar], / ara que ya só grandet / m'he dat a la vila mala / --- / no ho faràs tu, *Tocasson*». Sota el patibul, ros com fil d'or, «els cabells del *Tocasson* / las dames els demanavan», S. XVII, reco. Verdguer a MilàF (*Romlo.*, 110.6, 18) i altres quatre versions, Vallespir, Penedès, EspFrancolí. L'explicació pseudotimològica d'AlcM a base de so 'campana' és arbitrària lexicalment i semàntica, i enterament supèrflua; cf. *tocatardà*, *tocapolze*, *tocaboires*, *toca-toni*, formacions de creació afectiva i d'aparença no menys il·lògica: el *tocatardà* és el qui li toca ser tardà; el *toca-son*, el qui sempre invoca la son (com el *tocacampanes* el qui s'excusa beneïtonament de fer res, perquè ja toquen a missa); és una explicació falsa, inspirada només pel recent i horrend barbarisme, exclusivament mall., so per son. *Toca-tabals* 'home frívol, lleuger', en un judici (massa sever) del seu contradictor NOLLER: «Pompeius Gener --- un *toca-tabals* com aquell, que mai ningú --- no s'ha sabut pendre sinó en broma» (a. 1901, *Mem. Lit.*, p. 340).

¹ Prov. rodanès i alpi *toco* present, segons el TdF, *tòque* a la Vall d'Aran i tot el Pirineu gascò; substantius delfinès *toco*, llgd. *toc-e-toc*, bearn. *toc-a-toc*, segons TdF, però lleon. *toucho*, Vivarès a *toucho*, i «a la *touco*, à l'aventure, au hasard», «dans les Alpes» (que es deu referir als Alps-Alps). En *Flamenca*, que ja és de l'extrem N. llgd. (potser N. de l'Aveyron o Cantal) i és occità de *cha* CA, he vist el present en rima una dotzena de vegades, sempre amb tancada, p. ex. *tocha/boc(h)a*, vv. 317-8, 2351: «e més los pèls totz en la *boc(h)a* / quan la fort gelosia -l *tocha*», v. 1330; com que el passat de *poder*, si hem de fer cas del present (no n'hi ha, però, proves en les rimes d'Appel, *Chrest.*, p. xxxviii), es creu que tenia ò, hi hauria una sola excepció en *Flamenca*, en els versos 317-8, on *toc* rima amb *poc* POTUIT; i no és segura, car es concebria que es vagi tancar la vocal en aquell passat per la *u* (o per altra analogia); cf. *pout* POTUIT en G. de Rossilhon (Appel, 1.231), i només sé un cas del perfect *poc* en rima, justament en *Flamenca*, v. 2454; però justament és amb *moc*, perfect de *mover*, on hi ha la mateixa ambigüitat. També tenim la rima en tancada en la *Dietètica* de Suchier: «en après arbilha e *toça* / las dens, e mena per la *boc(h)a*», v. 66, text de llenguatge potser provençal o més aviat llgd., però en tot cas no llgd. Sud i de fesomia dialectal ben poc meridional. En canvi en Uc de la Bacalairia, que sembla del SO., hi ha *toca* en clara rima oberta «ayssí-m punh al cor e-m *toca*» apartiat amb *roca*, *badoca*, *Antioca* (Appel, 57.27). — 2 «He trobat avuy a Guimerà pel carrer

y --- m'ha confessat --- que ell m'havia tingut per *trastocat*» [«la calúnnia è un venticello / susurrando, susurrando ---»] escrivia el pobre màrtir a princ. II-1896; i en carta del març: «Lo que em digué En Guimerà de que m'havia tingut per *trastocat*, se referia a abans del dictamen [de la comissió de psiquiatres indignats] y de mos darrers llibres» (*Epist. Verdg.* ix, p. 232, i §§ 1201, 1210). Amb el sentit de metamorfosar: «un salze vell d'aquesta riba empara / --- / ja malmenat pel vent, s'acaramulla / el trist fullam, vora la soca mare; / vindran els dies de delit, encara: / bé li ho prediu --- / a vora el cim, la fulla / --- / car --- fulla l'encongida romanalla, fins quan, punyent, el gebre la *trastoca*, / parla d'una futura revifalla / --- / i, tot finant, rejoveneix la soca», Carner (*Les Monjoies*, 1912, 44, O. C. 403).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

tocar campanes, *tocar a morts*, *tocar a temps*, hores *tocades*, *tocar trompes*, *tocar corns*, *tocar trompetes*, *tocar a la porta*, *tocar palmes*, *tocar el bestiar*, *toca-la!*, *tocar a un blanc*, *tocar el vent*, *tocar l'aire*, *tocar el sol*, *tocar com a part*, *tocar fer una acció*, *tocar-se*, *tocar-se de l'ala*, *tocar-se del bolet*, *tocar-se el vi*, *tocar al blanc*, *tocar-bi de mig a mig*, *tocar-bi*, *tocar un vaixell en un port*, les locucions *jo et toc*, *tira que el toc*, *toc-notoc*, *toc*, *toc de campanes*, *toc d'oració*, *toc d'avemaria*, *pedra de toc*, *toca d'or*, *toc d'or*, *caure de toc*, *toc a toc*, *toquet*, *pescar a toquet*, *tocorró*, *toca*, *toca de metalls*, *una toca de lletres*, *toca!*, *jugar a toca-i-vine*, *tocable*, *intocable*, *tocadis*, *intocadis*, *tocació*, *tocada*, *tocata*, *una tocada de senglans*, *tocatina*, *tocador*, *tocadura*, *tocament*, *tocament suïze*, *tocament vil*, *tocament de senys*, *tocant part*. i adj., *tocant a*, *a tocar de*, *tocant de*, *tocant m.*, *tocat*, *tocat i posat*, *anar tocat i posat*, *toquejar*, *toquetejar*, *toquere(t)jar*, *tocarejar*, *toquejada*, *toquejador*, *toquejament*, *toquinyar*, *toquinyament*, *toquinyador*, *toquim*, *toquinet*, *toquino*, *entretocar-se*, *entretoc*, *pertocar*, *pertocant*, *pertocança*, *retocar*, *retoc*, *retocador*, *trastocar*, *trastocar-se*, *trastocat*, *trastocament*, *trastoc*, *tocaboires*, *tocacampanes*, *tocacorrandes*, *tocahores*, *tocapolze*, *toqui-la*, *toquem-i-toquem*, *toca-toni*, *toca-sardanes*, *toca-son*, *tocatardà*, *toca-tabals*.

Toca-toni, V. *tocar* *Tocino*, castellanisme intolerable i catríncol, igual que *tocinaire*, *tociner*, *tocimeria* ('cansaladeria'), V. el que ja n'hem dit en els perfectes equivalents PORC, BACÓ, CANSALADA, i la nota 2 a l'article TOGINO del DCEC/DECH *Tocó*, castellanisme merament local i inadmissible (només SOCA i RABASSA, són usables, no «preferibles»)

⁵⁵ TOCOLOGIA, compost savi del gr. *τόκος* 'el part', i *λόγος* 'el tractat'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Tocòleg* [id.]. *Tocològic*. *Distòcia* [1868, id.], format amb el gr. *δυσ-* 'malament'.

⁶⁰ TOCOM és encertat, justíssim, ben conegut, i sufí-